

به نام نامی الله

مجری:

سلام عرض می‌کنم خدمت همه عزیزان خوش آمد و خیر مقدم ویژه خدمت حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر هادی ریاست محترم پژوهشگاه قوه قضاییه و بسیار خوشحالم که در جمع بهترین شرکت ها و کنشگران عرصه لگال تک این برنامه را به میزبانی پردیس نوآوری های حقوقی قضایی و همکاری صمیمانه قوه قضاییه در خدمت شما هستیم. لازم می‌دانم که میلاد علی علیه السلام و ایام دهه فجر را خدمت یکایک شما عزیزان تبریک عرض کنم و خاطر نشان کنم که یکی از دستاوردهای انقلاب اسلامی قوه قضاییه است و عزیزان مستحضر هستند که قبل از انقلاب ما قوه قضاییه نداشتیم و بعد از انقلاب این استقلال و تفکیک قوا صورت گرفت. امسال سال توجه به شرکتهای دانش بنیان هست و در دیداری که فعالان عرصه دانش و فناوری با مقام معظم رهبری داشتند ایشان موکداً بر این نکته اشاره داشتند که مسائل اساسی کشور حل نخواهد شد مگر با مداخله و حضور مجدانه شرکت های دانش بنیان. لذا امروز ما بیشتر از اینکه گوینده باشیم میخواهیم شنونده چالش ها و مسائل و راهکارهایی باشیم که عزیزانی که به شکل واقعی درگیر موضوع هستند برای مسئولین مطرح بکنند. اما از آنجاکه لازمه از زوایای مختلف به این موضوع نگاه کنیم در ابتدا در خدمت مسئولان محترم خواهیم بود و نقطه نظرات آنها را خواهیم شنید. عنوان نشست ما راهکارهای فناورانه در دادرسی الکترونیک با تکیه بر سند تحول قضایی است. در خدمت آقای دکتر هادی هستیم با موضوع اهمیت دادگاه دیجیتال در نظام قضایی ایران.

بخش اول:

موضوع : اهمیت دادگاه دیجیتال در نظام قضایی ایران

آقای دکتر هادی

عرض سلام و احترام خدمت عزیزان و تشکر از پردیس نوآوری ها و نیز همکاران خودم در پژوهشگاه قوه قضاییه برای برگزاری این نشست. موضوعی که به بنده محول شده است، اهمیت دادگاه دیجیتال در نظام قضایی ایران است. شاید سوال شود که چرا پژوهشگاه قوه قضاییه وارد این عرصه شده بهتر است مقدمه ای عرض کنیم. مستحضر هستید که مطابق قانون اساسی

دادگستری به معنای عام و قوه قضاییه مرجع تظلمات هست برای مردم و از سوی دیگر خانواده دستگاه قضایی به معنای عام وظیفه آنها اجرای عدالت و تحقق آن است. پس از یک سو ما از جانب مردم مراجعات داریم و از سوی دیگر از سوی خانواده قضایی انتظار اجرای عدالت. تا مدتها این دو رکن به شکل کاملاً سنتی تعامل داشتند تا کم کم قوه قضاییه بخاطر مشکلات به فکر دادرسی الکترونیکی افتاد. در آیین دادرسی کیفری بخش مجزایی به این امر اختصاص یافته و در فصل نهم مقررات کاملی بیان شده است. تقریباً از سال ۸۰ قوه قضاییه به این فکر افتاد که برای کثرت مراجعات مردم و مشکلات ابلاغ و ثبت پرونده و مفقودی پرونده مشکلاتی وجود دارد. تا اینکه در سال ۹۲ مطرح شد و حالا دو یا سه ماده وجود دارد یکی بحث شورای راهبردی الکترونیک هست در ماده ۶۴۹ و ایجاد مرکز ملی داده ها در ماده ۶۵۰ و ماده ۶۵۲ شبکه ملی عدالت ماده ۶۵۳ درگاه ملی قوه قضاییه و اینها مباحث مهمی است که در خصوص دادرسی الکترونیک مطرح شده است و مواد مختلف از خود آیین دادرسی کیفری ارجاع داده به این بخش در خصوص مقررات دادرسی الکترونیک. بنابراین بدلیل مشکلاتی که مردم در دسترسی به دستگاه قضایی داشتند این موضوع مطرح شد که دادرسی از شکل سنتی خارج شده و وارد دادرسی الکترونیک شود و در واقع برای سهولت دسترسی مردم امکاناتی ایجاد شود. از طرف دیگر در خود دستگاه قضایی مشکلاتی وجود داشت مثل اینکه روش سنتی استفاده از کاغذ، مدیریت اسناد را سخت می کرد بنابراین دادرسی الکترونیک تسهیلی بود برای همکاران که بتوانند کارها را فارغ از کاغذ انجام دهند. اما در مجموع این دو نگاه چه از جانب مردم و چه از نگاه دستگاه قضا (هر چند کارهای زیادی انجام شده است) اما هدف اصلی قوه قضاییه هنوز محقق نشده است، یعنی رضایت مندی از هر دو طرف هنوز وجود ندارد. مشکلاتی مانند بحث زیرساخت ها، بودجه و منابع و موارد دیگر هم قابل انکار نیست. این مسئله ما را به این مسیر رهنمون کرد که سراغ ابزارهای دیگر مثل استفاده از دادرسی الکترونیک برویم. در واقع اینکه مردم و دستگاه قضا با مشکل کثرت پرونده و نیروی انسانی روبرو بودند و فقط با دادرسی الکترونیک نمی توان مشکل را حل کرد و این امر قابل تحقق نیست و تنها مقدمه ای است که وارد بحث دادگاه دیجیتال شویم که در دستور کار پژوهشگاه قوه قضاییه قرار گرفت. اما برای اینکه عزیزان با فضای دادگاه دیجیتال آشنا بشند همکاران من در پژوهشگاه یک پژوهشی را انجام دادند با تمرکز بر هوش مصنوعی که سرکار خانم فرزانه و خانم رضایی و آقای دهقان کتابی را چاپ کردند با تعاریف و تطبیق به یک تعریف اجمالی رسیدند که من از روی متن کتاب آن

را توضیح می‌دهم. دادگاه دیجیتال استفاده از فناوری های تحول آفرین مانند هوش مصنوعی، رایانش ابری و کلان داده ها برای انجام فرآیند دادگاه ها در بستری یکپارچه در راستای سهولت دسترسی به عدالت برای همه است با ایجاد یک اکوسیستم شامل قاضی، کارشناس و وکیل و مجموعه افرادی که نقش دارند. اگر بخواهیم کمی تحلیل کنیم اینکه رکن اصلی دادگاه دیجیتال استفاده از فناوری های نوین هست که تا الان در قوه قضاییه مغفول مانده است و اولین بار پژوهشگاه این کار را انجام می‌دهد و آن چیزی که مهم است و تا حالا انجام نشده، استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند دادرسی است. در برخی کشورها از هوش مصنوعی به طور کامل از ابتدای رسیدگی تا انتها استفاده می‌شود. با توجه به مشکلات دادرسی فعلی باید جسورانه تر عمل کنیم و از آنچه که در دادرسی الکترونیک بیان شده است پا را فراتر بگذاریم و از هوش مصنوعی و رایانش ابری کمک بگیریم که بتواند هم به سیستم قضایی و هم به مردم کمک کند. استفاده از این فناوری های نوین از ابتدای کار وجود دارد شاید الان جای تعجب باشد که این فناوری ها بتواند جای قاضی را بگیرد ولی این به نظر ما تا چند سال بعد شاید امری طبیعی باشد. در حال حاضر در فضای فعلی هوش مصنوعی می‌تواند نمونه رای صادر کند و تصمیم نهایی را خود قاضی بگیرد و از این جهت مفید است. مراجعات قاضی به نمونه آرا یا اطلاعات خاص یا دیگر موارد چیزهایی است که می‌تواند از هوش مصنوعی کمک بگیرد. موضوع مهم آن است که باید تمام این فرآیند در بستری یکپارچه باشد و یکی از عواملی که دادرسی الکترونیک نتوانسته موفق باشد همین عدم یکپارچگی هست و یکپارچه عمل کردن همه اعضای یک دستگاه و هدف هم دسترسی آسان به عدالت است. مورد آخر اینکه باید زیست بومی را ایجاد کنیم که فقط قاضی دیجیتال نشود وکیل و کارشناس و کارمند و سیستم زندان نیز همینطور باشد.

مجری

تشکر میکنم از جناب آقای دکتر هادی. سلام ویژه به مخاطبین آنلاین. رسیدن به بسترهای دادگاه دیجیتال بدون در نظر گرفتن تجربه های موفق کشورهای توسعه یافته ناکارآمد و پرهزینه است. از همین رو در خدمت خانم دکتر فرزانه هستیم عضو هیات علمی پژوهشگاه قوه قضاییه موضوع صحبت ایشان بررسی تحولات دنیا در برگزاری دادگاه دیجیتال است.

خانم دکتر فرزانه با عنوان : تحولات دنیا در برگزاری دادگاه دیجیتال

موضوع بحث من دادگاه دیجیتال هست البته با لنز مطالعه تطبیقی. همانطور که آقای دکتر اشاره فرمودند در مورد دادگاه دیجیتال به عناوین مختلف در دنیا پژوهش انجام شده است. اصولاً حقوقدانان و قضات آن را با نام دادرسی الکترونیک می شناسند اما شما در منابع علمی بررسی کنید عناوین زیادی در این مورد داریم. دادگاه سایبری، الکترونیک، هوشمند و آنلاین اما شاید نام دادگاه رمزنگاری را شاید نشنیده باشید. بررسی این عناوین نشان می دهد که همه در یک موضوع اتفاق نظر دارند اینکه همه از بسترهای فناوری و اطلاعاتی استفاده می کنند تا فرآیند دادرسی را تسهیل کنند و ضمن این تسهیل هزینه ها را کاهش دهند و اتفاقات دیگری که با ابزارها رخ می دهد. اما دادگاه هوشمند یک پله بالاتر سراغ فناوری های نوین می رود مثل هوش مصنوعی و تا جایی که ممکن است از سایر ابزارها مثل رایانش ابری استفاده می کند تا فرآیندها را بتوان راحت تر پیش برد و دادگاه رمزنگاری هم که در انگلستان به صورت پایلوت برگزار شده است دادگاهی مبتنی بر بلاکچین است تا حل اختلاف را روی این بستر به اشتراک بگذارند تا افرادی که به عنوان هیات منصفه هستند حتی وکلا و افراد حقوقی بتوانند نظر بدهند و به ازای کمکی که به حل اختلاف می کنند پاداشی در قالب رمزارزها دریافت کنند. تعریفی که ما از دادگاه دیجیتال داریم این است که فناوری های تحول آفرین را در بستر یکپارچه استفاده کنیم تا این اکوسیستمی که شکل می دهیم شامل تمام اعضای پرونده باشد از قاضی دیجیتال هیات منصفه، وکیل، شاهد و زندان که به صورت دیجیتال هستند که هر کدام از این عناوین می توانند برای شرکتها یک ایده باشند برای موضوعات مختلف که بتوانند آن را محقق کنند.

در مورد فناوری هایی که در دادگاه قابل استفاده است قطعاً هوش مصنوعی مهمترین فناوری تحول آفرین است که در بستر دادگاه استفاده می شود که مزایای آن برای دادگاه ساده کردن فرآیندهای اداری، تسهیل حل اختلافات، جمع آوری و ارزیابی شواهد و تحلیل محتوای اسناد و بهبود صدور آرا شود. در بستر بلاکچین ما می توانیم برای اسناد پرونده ها، سنجش اصالت شواهد، سهولت ثبت زمین و سایر امور ثبتی و قرارداد هوشمند از آن استفاده کنیم. شاید برای ما دور از ذهن باشد که بخواهیم برای ارتباط با مردم در دادگاه از شبکه اجتماعی استفاده کنیم اما در بسیاری از کشورها استفاده می شود و برای آموزش قضات، جذب کارمندان، افزایش شفافیت فرآیندها و جلب اعتماد عمومی می تواند بستر مناسبی باشد و کلان داده ها و تحلیل

آنها می تواند به جمع آوری مناسب داده های کاربران دادگاه کمک کند، سازماندهی پرونده ها را تسهیل کند، ترسیمی از نیازهای شهروندان از سیستم قضایی داشته باشد و کمک کند تا الگوهای رفتاری و پیشگیری از جرم را داشته باشد. بررسی مطالعات حوزه حقوقی فناوری در سطح دنیا نشان می دهد که با طیف وسیعی از فناوری ها در این حوزه مواجه هستیم از استفاده از موتورهای جستجو برای دسترسی به منابع حقوقی که نمونه اش **وست لا** است و وب سایت **لکسیس نکسیس** که خودم هم چک کردم همچنان پر قدرت کارهای حقوقی و مشاوره انجام می دهد تا اولین ربات وکیل دنیا در سال ۲۰۱۶ با عنوان **دونات پی** که برای رسیدگی به شکایات در خصوص جریمه پارک خودرو در لندن و نیویورک استفاده شده است.

اگر بخواهیم به تفکیک کشورها و قاره ها موضوع را طرح کنیم، اولین بار در سال ۲۰۰۲ از ایده دستیار قضایی در شرکت ای بی استفاده شد. این شرکت مستحضرید یک شرکت حراج الکترونیک است. این شرکت با ۴۰ میلیون پرونده اختلاف مشتریان مواجه شد یعنی شکایاتی که مشتریان در خصوص سفارشاتشان داشتند. به جای اینکه از یک تیم حقوقی استفاده کند فکر کرد که می تواند از نرم افزارهایی استفاده کند تا دخالت انسان را کاهش دهد به ویژه در مواردی که پر تکرار هست و موارد مشابه دارد. در سال ۲۰۱۲ وب سایتی با نام سایبرستل به عنوان وکیل توانست پرونده ای را حل کند. در سال ۲۰۱۶ در پرونده ای در امریکا با نام دولت علیه لومیز برای تشخیص اینکه مجرم شایسته برخورداری از تعلیق مجازات هست یا نه از دستیار قضایی استفاده کردند. جالب این است که در این سیستم اگر چه آن فردی که در نتیجه رای دستیار قضایی از تعلیق مجازات محروم شد، شکایت کرد و رای تجدید نظر این بود که این رای اشتباه است اما فایده اش این بود که به دادگاه ها اجازه دادند از آن به بعد از دستیار قضایی استفاده کنند. ولی یک شرط داشت که در جایی که دستیار قضایی باعث شدت و سخت گیری زیاد برای مجرم نشود می توان از آن استفاده کرد. از سال ۲۰۲۰ دیوان شهر لس آنجلس از دستیار قضایی جینا برای پرداخت جرایم ترافیکی و اعتراضاتی که وجود دارد، استفاده می کند. اگر چه خیلی هوشمند نیست ولی باعث کاهش هزینه های ترافیکی و دادرسی دادگاه شده است. در برزیل از سال ۲۰۱۵ تعداد پرونده های دیجیتال از پرونده های فیزیکی پیشی گرفته و این چیزی هست که ما هم به عنوان زیر ساخت نیاز داریم که پرونده ها را سریعتر به نسخ دیجیتال تبدیل کنیم. در کانادا دانشگاه توکیو و بریتیش کلمبیا یک دادگاه دیجیتالی مبتنی بر قراردادهای

هوشمند را طراحی کردند و از نتیجه تصمیمات آن برای حل و فصل اختلافات استفاده کردند. دادگاه های کانادا از توییت برای ارائه اطلاعات به شهروندان استفاده می کنند. بریتیش کلمبیا به طور خاص برای پاسخگویی هم از توییت استفاده می کند یعنی تعامل دوسویه با مردم از طریق توییت.

در اروپا موارد جالبی وجود دارد. در دادگاه انگلستان و ولز برای یک پرونده از میانجیگر هوشمند با عنوان اسمارست ستل استفاده شد که مبتنی بر هوش مصنوعی بود. متخصصان دانشگاه کالج لندن از هوش مصنوعی سیستمی را طراحی کردند که برای پیش بینی رای دادگاه استفاده می شد. بخصوص در مورد شکنجه و تجاوز به حریم خصوصی و مسائلی از این قبیل و ۵۸۴ پرونده را بررسی کردند و دیدند که آرای دستیار ۸۰ درصد نزدیک رای واقعی قضاات هست. در کشور اسلونی برای دعاوی کمتر از ۸ هزار دلار استفاده می شود. پلیس هلند از دستیار قضایی به عنوان ضابط قضایی استفاده می کند که برای پیشگیری از وقوع جرم خوب جواب داد.

در آسیا ما دادگاه چین را داشتیم که در ۲۰۱۵ به عنوان اولین دادگاهی که از ابتدای شکایت شاکی تا اخذ حکم را به صورت اینترنتی انجام داده است. در مالزی از دستیار قضایی برای مجازات استفاده می شود. سنگاپور از دستیار برای ثبت دادخواست استفاده می کند. اینها بخش هایی بود از آن کتابی که آقای دکتر هم فرمودند که در حال انتشار هست در دسترس قرار میگیرد و علاقه مندان می توانند از این کتاب استفاده کنند. مطالبی بود که باید در رابطه با آنچه در دنیا تحت عنوان دادگاه دیجیتال مرسوم است آگاهی پیدا میکردیم حتی اگر نتوانیم به آنها دسترسی پیدا کنیم. ولی توان شرکت های ما بقدری هست که بتوانیم به بخشی از اینها دسترسی پیدا کنیم و دادگاه دیجیتال را بتوان محقق کرد.

مجری:

همانطور که در ابتدا اشاره کردم این نشست بیشتر برای شنیدن چالش ها در این حوزه است به همین بهانه در خدمت نماینده شرکت پارت هستیم جناب آقای حاجی زاده که این شرکت در زمینه احراز هویت فعالیت می کند و ایشان مدیر هوش مصنوعی شرکت پارت هستند.

شرکت پارت: سیستم احراز هویت آنلاین

حاجی زاده هستم مدیر شرکت پارت و ابتدا معرفی مختصری داشته باشم. این شرکت از سال ۹۲ فعال است. ابتدا با موضوع فعالیت مالی و بانکی با مجوز سازمان بورس و پردازش اطلاعات مالی و مجموعه ای از محصولات و راهکارهایی که در حوزه مالی و اعتبارسنجی بوده است. بخشی از آنها بیشتر شناخته شده و برای عموم بوده است. محصول مرات ما احراز هویت، اعتبارسنجی و اعطای وام را برای بانک رسالت داشته و بانکهای دیگر در حدود ۴۰ هزار میلیارد تومان وام از طریق این پلتفرم اختصاص داده شده است و اپلیکیشن سیگنال که بزرگترین اپ سرمایه هست برای اطلاعات آموزش و گزارش های تحلیلی بازار سهام، رمزارزها و سایر اقلام بازار سرمایه. مجموعه ای از سامانه های مختلف در حوزه مالی و بانکی داریم که کاربردهای خاص منظوره مثل سامانه مدیریت ۲۰ که برای واحدهای مالی و اعتباری بانکها استفاده می شود و بسیاری از سامانه های دیگر. به طور خاص در حوزه هوش مصنوعی شرکت دو بازوی فناورانه اصلی دارد گروه نرم افزاری و مرکز تحقیقات هوش مصنوعی. گروه نرم افزاری حدود ۶۰۰ نیروی فنی دارد که وظیفه توسعه نرم افزار و زیرساخت های فنی شرکت را به عهده دارند. مجموعه تحقیقاتی که وظیفه هوشمندسازی سامانه ها را به عهده دارد که با توجه به رسالت شرکت که مالی بانکی بوده اینها هم در آن حوزه بوده اند اما از یک جایی زاویه نگاه را گسترده تر دیدیم و خدمات را برای همه سازمان های دولتی و خصوصی نه فقط مالی. یکی از اینها محصول فراشناسای ما هست محصول احراز هویت غیر حضوری ما که از زمان کرونا احساس نیازش پیدا شده است و مجموعه های زیادی به این محصول نیاز داشتند. ابتدا برای سازمان بورس و احراز هویت افراد و ثبت نام. بعد برای قوه قضاییه و سامانه ثنا و بعد برای یک به یک بانکها و کارگزاری ها که بحث ثبت نام و احراز هویت دارند انجام شد که ۸ میلیون کاربر را در سراسر کشور تحت پوشش دارد و بالغ بر ۸۰ درصد بازار احراز هویت کشور و در کنارش بستر امضای دیجیتال داریم. ما ۴ بخش اصلی در هوش مصنوعی داریم. بخش اول شناسایی هویت افراد هست. اگر روبروی دوربین هستند یا در مکانی هستند بتوانیم شناسایی کنیم و از دو طریق این کار رو کنیم که فرد احراز هویت سالمی را داشته باشد. یکی بحث زنده بودن شخص و یکی هم آگاهی فرد. مطمئن باشیم که کسی که روبروی دوربین هست آگاه باشد که چه فرآیندی را طی می کند و کسی ناخودآگاه نباشد یا کسی بی اطلاع از وی فیلم یا عکس نگرفته باشد. ما دستوراتی را از جنس تصویر یا

صوت برای فرد میفرستیم و او بنا به میل خودش آنها را انجام می دهد و آگاهی و فیک نبودن آن را احراز می کنیم. پلتفرم هایی را برای شناسایی زنده بودن و آگاهی افراد در نظر گرفتیم بنا به مورد مثلاً جاهایی مثل سامانه ثنا یا سجام سختگیری زیادی داشتند و این پلتفرم می تواند با سرویس های هوش مصنوعی سخت گیری بیشتری کند. من از امضای دیجیتال رد می شوم. به طور خاص برای جلسات آنلاین قوه قضاییه یک فرآیند این است که افراد موقع شروع و ورود که جلوی دوربین قرار می گیرند ما هویت را ثبت می کنیم. این با تصویری که سامانه ثنا به عنوان مرجع به ما می دهد و اینجا هم تصویری که دوربین به ما می دهد و یا از کارت ملی که فرد کنار خودش می گیرد احراز هویت انجام می شود. مثلاً برای جمع بندی نهایی یا حکم قطعی می توان یکبار دیگر احراز هویت را انجام داد.

خیر مقدم عرض میکنم خدمت مهمانانی که تشریف آوردند جناب آقای تدین مشاور حقوقی مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه، آقای رجایی رییس پژوهشکده قضای اسلامی و آقای رزاقی به نمایندگی از مرکز پیگیری اجرای سند تحول قضایی. عزیز دیگری که خدمتشان هستیم آقای امینی هستند مدیر پروژه دادرسی الکترونیک در وزارت کار که تجربه بسیار موفقی داشتند که می تواند الهام بخش باشد.

آقای امینی از شرکت اترک

نگاه ما این است که یکپارچگی به عنوان یک اصل پذیرفته شود. اینکه بخش های مختلفی را دیجیتال کنیم شاید خیلی مفید نباشد. طرح ما ۴ سال پیش در سامانه جامع روابط کار در وزارت کار پیاده سازی شد. من با توجه به اینکه یک بخش از دیجیتالی کردن، تکنولوژی هست، زیر ساخت و منابع مالی را هم باید مدنظر داشت. اگر قرار باشد منابع داده شود این منابع در دراز مدت کاهش پیدا میکند و آن کاری که باید اتفاق بیفتد در نهادهای دولتی امکانپذیر نیست. کما اینکه عدم پیاده سازی دادرسی الکترونیک هم یک دلیلش همین بوده است. ما سامانه جامع روابط کار را توانستیم بدون یک ریال هزینه برای دولت پیاده سازی کنیم. به علاوه درآمدی هم برای دولت ایجاد کردیم. این سامانه توسط کارشناس رسمی دادگستری ارزش گذاری شده است و بالغ بر ۵۵ میلیارد تومان ارزش دارد. بدون کمک دولت ما سامانه ای داریم که حدود نه و نیم میلیون پرونده را در وزارت کار به صورت رایگان رسیدگی کرده و برای دولت هم درآمدسازی داشته است.

مدیر سامانه جامع روابط کار

فقط یکی از سامانه های ما دادرسی کار هست در حوزه بازرسی و تحقیقات هم سامانه ما فعالیت می کند. حالا در این جلسه به دادرسی می پردازیم. ما فرآیند جلسات نیازمندی های روابط کار را از سال ۹۸ شروع کردیم و با زیر سامانه ها تا الان بیش از ۵۰ زیر سامانه در دست تولید داریم اولین چیزی که مشاهده می کنید کاربرد ثبت دادخواست بدوی هست که کارگران اگر بخواهند شکایتی داشته باشند از اینجا شروع می کنند. در قسمت بالا اطلاعات هویتی آنها هست و فرآیندهای احراز. ما خودمان مجری احراز هستیم. احراز ما دو مرحله ای هست. افراد بعد از احراز در اینجا اطلاعات هویتی خودشان را می بینند. در اینجا اگر نماینده ای داشته باشند می توانند انتخاب کنند و می توان وظایفی را به نماینده ایشان اختصاص داد که کارشان را انجام بدهد و اینجا اطلاعات شغلی و کارفرما و در نهایت شرح خواسته و اگر مدارکی داشته باشند در اینجا بارگزاری میکنند. تمام مراحل پیامکی به ایشان اطلاع رسانی می شود. داشبوردهایی در اختیارشان هست که به صورت ۲۴ ساعته اطلاعات کار و خواهان و خواننده و دیگر اطلاعات مورد نیاز را به ایشان می دهد. ما از ثبت دادخواست تا اجرای حکم را مکانیزه کردیم. مرحله تجدید نظر هم مکانیزه شده است و ارتباطاتی که با نهادهای مربوط مثل دیوان عدالت اداری هست را ایجاد کردیم. در این داشبوردها اطلاعات راجع به پرونده برای گزارش به مسئولان استانی و شهرستانی در اختیار گذاشته می شود. گزارش های ستادی و آماری را در نظر گرفتیم. یک سری دسترسی های خاص البته با رعایت قانون قرار دادیم. می توان در لحظه اطلاعاتی از آن پرونده داشت که در چه مرحله ای هستند. یک سری کارهای مقدماتی برای مدیران در نظر گرفتیم و هر چه جلو می رفتیم نیازها به نسبت حجم داده ما افزایش پیدا می کرد و هر چقدر داده بیشتر می شد دست ما برای دادن گزارشات بیشتر می شد. لذا ما شروع کردیم به دادن گزارشات آماری و در نهایت یک تصویری از جامعه آماری کارگری کارفرمایی دادیم. در ادامه ما گزارش ها را هوشمندتر کردیم یعنی گفتیم در کل کشور آیا هیات ها آن کارکرد را در قیاس با یکدیگر دارند یا نه؟ زمان رسیدگی ها را بررسی کردیم که قابل مشاهده باشد مدت زمان رسیدگی پرونده ها. یک پرونده در ماکسیمم زمان چقدر طول کشیده است. جالب است بدانید تخلفات زیادی حتی بدون هوش مصنوعی آشکار شده است.

سوال کننده: خواجه محمود از شرکت پارت

سلام عرض میکنم من خواجه محمود هستم از شرکت پارت. دو تا سوال داشتم. من با آقای امینی موافقم که باید شرکتها برای تحول آفرینی و استفاده از فناوری ها خودگردان باشند و نباید به بودجه های دولتی وابستگی داشته باشند. اگر مدل درآمدی را بیشتر باز کنید که مدل شما چه بوده که موفق شدید. مسئله بعدی بخش خوب سامانه شما تسهیل ثبت شکایت است این باعث می شود میزان شکایات بیشتر شود و حالا هر کارگری از محل کار خود اخراج می شود شکایت می کند و هزینه ای هم ندارد و آن وقت با حجم زیاد پرونده مواجه می شویم. لطفا این دو موضوع را پاسخ دهید.

پاسخ شرکت اترک:

عرض کنم قرارداد ما با وزارت کار قرارداد ... هست اگر با این قرارداد آشنا باشید هیچ پولی پرداخت نمی شود دوم اینکه سازمان آی ال او تکلیف کرده که خدمات کارگری باید مجانی باشد ولی قوه قضاییه پولی هست. ما این سامانه را برای تعامل کلی دولت و حاکمیت در حوزه کارگری در نظر گرفتیم نه صرفاً برای شکایت کارگران. ما الان یکی از اپراتورهای سازمان تنظیم هم هستیم و آن نکته ای که عرض کردم یعنی همه جوانب نهاد خدمت گیرنده را باید در نظر گرفت و درآمدهایی را در نظر داشته باشیم. الان در مناطق دیگر دنیا هم منبع درآمد داده هست ما هم همین کار را می کنیم یعنی خودمون را به داده های شهروندی مجهز می کنیم.

سوال یکی از حضار:

اینکه فرمودید در سامانه زمان رسیدگی دادرسی قابل اندازه گیری هست آیا صحت آرا هم قابل تشخیص هست یا نه و دوم اینکه خواهان و خوانده از نظر فناوری در یک کفه نیستند یعنی کارفرما امکان بهتر و دسترسی بهتر دارد ولی کارگر باید از کافی نت ها استفاده کند. این کجا دیده شده است که از نظر عدالت به لحاظ امکان دسترسی اینها با هم برابری کنند.

پاسخ شرکت اترک:

پاسخ به سوالات در زمان کوتاه کاملاً ممکن نیست. راجع به آن سوال که گفتید چطور از دادخواست های فاقد ارزش جلوگیری می کنید در فرآیندها ما از ظرفیت آیین دادرسی استفاده

کردیم در به روز رسانی ها این امکان فراهم شده است که وقتی دادخواست وصول می شود مشاهده شود که آیا با این کد ملی دادخواست فعال وجود دارد یا نه. ما سیستمی نمیتوانیم جلوی این کار را بگیریم و اجازه قانونی هم نداریم. ضمن اینکه از نظر قانون کارگر باید بتواند رایگان و آسان شکایت کند. در مورد آن سوال که به کارگر چه کمکی می شود برای احقاق حقش ببینید این سیستم کمک کرده که در هر زمان کارگر بداند و ببیند که چه زمانی و چطور وارد کارتابل شده است و این بزرگترین کمک به جامعه کارگری است. کارگران می توانند به تمام اتفاقات پرونده شان دسترسی داشته باشند و این مسیر ادامه دارد و پیشرفت ما در لحظه و ماهانه است و امیدوارم بهتر شود.

آقای نصیر نماینده شرکت اسکای روم

این شرکت از بزرگترین پلتفرم های ویدئو کنفرانس در کشور است. تا این لحظه ۲۷ میلیون کاربر رجیستر شده و در ۴۳ کشور میزبانی شده است. ۱۶ میلیون رویداد برگزار شده است و در پیک پروژه ۵۰ هزار رویداد همزمان داریم. موضوع اصلی کلاس های آموزشی سمینار و ارتباطات تصویری و جلسات آنلاین هست. از سال ۹۲ پروژه استارت خورده است. ۱۰ هزار واحد آموزشی استفاده می کنند و ۵۴۰ هزار کاربر همزمان داشتیم. بیشترین رویداد ۳ هزار نفر در یک رویداد بوده است. تجربه ما در قوه قضاییه در سال گذشته یکی از جلسات دادرسی الکترونیک را که ۱۵۰۰ نفر شرکت کننده داشت برگزار کردیم. در مجموع ۵۲۰ میلیون ساعت از خدمات اسکای روم استفاده کردند و یکی از ویژگی های اسکای روم این است که در آن محدودیت کاربر وجود ندارد. کاملاً فارسی و بومی است. نت پروژه نیم بها است و ۳۰۰ سرور داریم.

آقای حسینیان از گویش پرداز:

شرکت ما با سابقه ۲۰ ساله است و در هوش مصنوعی از جمله اولین شرکتها هست و در حوزه پردازش صوت فعالیت کردیم. این سابقه ۲۰ ساله تجربیات زیادی داشته که باعث شده است محصولات نوینی ارائه کنیم و در کشور به عنوان رتبه های برتر ارائه شود. یکی از سامانه هایی که در قوه قضاییه هم هست تحت عنوان نویسا هست که ارائه می شود. تقریباً اکثر سازمان های قوه قضاییه را تحت پوشش دارد و جاهای دیگر را هم در شرف پوشش دارد. با این محصول به راحتی می توانید صحبت کنید و کار تایپ را برایتان انجام دهد و در اختیار قضات و مسئولان

دفتر قرار دارد. از ویژگی های این محصول دقتش هست و این امکان را می دهد که در هر محیطی که بخواهید تایپ کنید و فقط محیط خاصی نمیخواهد. در ربات های مختلف و اپلیکیشن های مختلف می شود به راحتی از این سامانه استفاده کرد. اما چیزی که متفاوت است خاص بودن این محصول برای متون حقوقی هست اگر بخواهم یک جمع بندی داشته باشم از کارهایی که ارائه شده بحث تهیه متون هست که بیش از ۱۰۰ میلیون کلمه در سیستم قرار گرفته است. جدا کردن کلمات عربی و فارسی اصطلاحات و آیات و همچنین قرار دادن آیات پر تکرار و آوا نویسی کلمات به صورت دستی که از متخصصین حقوقی استفاده شده است تا کلمات را با تلفظ صحیح وارد کند و همینطور آواهای مختلف یک کلمه. یکی دیگر از محصولات که ارائه می شود اعلام مطالب حقوقی است و ما محصولی داریم که متن را به گفتار تبدیل می کند و اینکه با صدای انسان بتواند یک متن را بخواند. از محصولات دیگر سامانه پاسخگویی هوشمند است که می تواند با کاربر ارتباط بگیرد. مخصوصاً در سامانه های تلفنی. یعنی من بتوانم به سامانه نیاز خود را بگویم و با هوش مصنوعی جواب بگیرم و لازم نباشد به کارشناس انسانی وصل شوم. سامانه ای هم که روی آن کار می کند و به دنبال جذب سرمایه برای دادگاه هاست بحث دستیار قضایی است که از کارهای مهم است که خانم دکتر ارائه کردند. یکی دیگر از محصولات ثبت شکایت هوشمند است که شکل دادیم که خیلی از افراد عادی امکان ثبت شکایت ندارند این محصول بتواند ثبت شکایت داشته باشد که از مباحث مربوط به دادگاه دیجیتال است.

بخش دوم:

پنل تخصصی مربوط به دادرسی الکترونیک

در این قسمت با پنل تخصصی مربوط به دادرسی الکترونیک در خدمتتان هستیم. خانم دکتر رضایی در مدیریت این پنل همراه من خواهند بود. ایشان عضو هیات علمی پژوهشگاه قوه قضاییه هستند. با اجازه از حضرات آیات و دوستان من دعوت میکنم از آقای دکتر میرعشقی از دادرسان حقوقی شهر تهران و دانش آموخته حقوق و متخصص آی تی که هر دو تجربه را به هم آمیختند.

آقای دکتر میرعشقی از دادرسان حقوقی شهر تهران و دانش آموخته حقوق و متخصص فناوری اطلاعات

با کسب اجازه از صاحب نظران و اساتید در خصوص بحث چالش های دادرسی الکترونیک مطالبی را عرض می کنم و امیدوارم کمک کننده به معضل دادرسی الکترونیک در کشور باشد.

اولین چالش ما میزان آشنایی قضات با رایانه و زبان انگلیسی است. متأسفانه قضات چون از علوم انسانی انتخاب می شوند میزان آشنایی آنان با زبان انگلیسی ضعیف و رایانه از آن ضعیف تر است. مشکل بعدی این است که همکاران قضایی مقاومت بالایی در استفاده از سیستم های رایانه ای دارند. این مقاومت باعث می شود که حاضر نباشند کارهایی مثل تایپ کردن را حتی یاد بگیرند. البته اینجا دوستان مطرح کردند نرم افزار نویسا را که من هم استفاده می کنم که اینها باعث می شود مشکلات تا حدود زیادی حل شود. این نرم افزار نسبت به نرم افزارهای مشابه که من استفاده کردم انصافاً جای تقدیر دارد. خیلی جامع است با ایرادات کم. ما میکروفن ها را مستقر کردیم وب کم ها را مستقر کردیم و دیدیم هنوز هم نسبت به استفاده از نرم افزار در دادگستری مقاومت می شود. متأسفانه چون از رایانه در دادگستری یک گولی ساختند که قاضی فکر می کند اگر استفاده کند دچار اشتباهات زیادی می شود و این اشتباهات غیر قابل جبران است. من به عنوان کسی که اول مهندسی نرم افزار خواندم بعد حقوق نظرم کاملاً برعکس است.

اگر ما بتوانیم با هوش مصنوعی سیستم را مجهز کنیم و سیستم دادرسی عادلانه را گسترش دهیم در این زمینه هم اطلاع دادرسی نخواهیم داشت و هم اشتباهات قضات تا حدود زیادی کاهش پیدا می کند. یکی از چالش های ما بحث احراز هویت الکترونیکی است. متأسفانه هنوز دفاتر ما تجهیزاتی که فرد را احراز هویت کند و برای قاضی مسجل شود که فرد جلوی سیستم یا دوربین چه کسی هست، به این ابزار هنوز دسترسی پیدا نکردیم. البته تجهیزات هست اما لازم است که همه همت بکنند و از این تجهیزات استفاده بکنند. کارهای بزرگی انجام شده است مخصوصاً اجرای احکام و ثبت دادخواست و ثبت شکواییه که کار بسیار بزرگی بوده است. در خصوص درخواست همکاران قضایی برای دستیار قضایی ما با چند چالش مواجه شدیم. دسته ای از قضات مخالفند و معتقدند اگر ماشین تصمیم بگیرد، پس ما چه کاره ایم. مقاومت بالاست. ابتدا این امر را غیر ممکن میدانستیم اما بعد دیدم تحولی بزرگ و شگرف در سیستم قضایی ایجاد می شود. در حال حاضر سیستم قضایی ما آمارگرا است. ما آمار از قاضی می خواهیم و محتوای

رأی خیلی مهم نیست و در این سیستم قاضی که ۵ هزار صفحه پرونده را بخواند با قاضی که ۵ صفحه بخواند رأی بدهد تفاوتی نمی‌کند. ملاک قاضی خوب تعداد پرونده‌هایی است که رأی می‌دهد. در این زمینه دستیار قضایی خیلی کمک می‌کند چرا؟ مثلاً در پرونده‌های دیه متاسفانه بعد از گذشت این همه سال خیلی از قضات هنوز بلد نیستند محاسبات دیه را انجام بدهند. بخاطر نقص آموزش در کارآموزی یا بخاطر فراموشی آموزش. مثلاً در محاسبات میزان ارث که میزان اشتباهات خیلی زیاد است، دستیار قضایی می‌تواند این کار را انجام دهد. چون ما فقط ورودی داده داریم قاضی نمیخواهد تحلیل کند، استناد کند، نیازی به قواعد فقه و کار دیگری نیست و خود نرم افزار می‌تواند برای ما استخراج کند. همکاران گفتند ما فقط تصادفات و ارث و دیه را داریم. در صورتی که در خیلی از پرونده‌های قضایی دستیار قضایی می‌تواند به عنوان مشاور حضور داشته باشد. مثلاً در پرونده‌های تغییر کاربری که فرمول خاصی دارد. بر اساس گزارش‌هایی که از مراجع و منابع می‌رسد، قاضی تصمیمش را می‌گیرد و تصمیم مشخص است مثبت یا منفی. پس دستیار قضایی می‌تواند حجم بالایی از این پرونده‌ها را کاهش دهد و قضات ما از وقت بیشتری برای پرونده‌هایی که نیاز به تفکر و تعمق بیشتری دارد، استفاده کنند. پرونده‌هایی که تصرف منابع ملی است که رویه‌هایش ثابت است و دستیار قاضی عین قاضی می‌تواند کمک کند. من خواهش می‌کنم از عزیزان در جلسات آینده از قضات دعوت کنیم و آسانی استفاده از این فناوری‌ها را توضیح بدهیم قطعاً این مشکل برطرف می‌شود.

از جناب آقای دکتر هادی دعوت می‌کنم صحبتی دارند بفرمایند تا به پرسش و پاسخ برسیم.

خیلی ممنون و متشکر. اگر بحث چالش‌های دادرسی الکترونیک را به سمت استفاده از هوش مصنوعی و دادگاه دیجیتال ببرند، وضعیت مطلوب می‌شود. یعنی باید از آن چیزی که در دادرسی الکترونیک به آن پرداختیم بگذریم و خیلی متوقف نشویم. خیلی عقب هستیم و باید با آموزش‌ها یک گام جلو برویم و استفاده از فناوری‌های نوین را مسجل کنیم. اگر هوش مصنوعی نیاید و شما دادرسی الکترونیک را به طور کامل اجرا کنید باز هم حجم پرونده‌ها هست. باید مسیر جدیدی را انتخاب کنیم و وارد دادگاه دیجیتال شویم.

این نکته آقای دکتر هادی ما را مجاب کرد که خدمت خانم دکتر رضایی و موضوعی که ایشان کار کردند برویم.

خانم دکتر رضایی: کاربردهای هوش مصنوعی

به نام خدا سلام عرض می‌کنم خدمت عزیزانی که در این پنل حضور دارند. ما یک سری ضعف‌ها و چالش‌ها در دادرسی الکترونیک داریم و قرار است که در مورد هوش مصنوعی و تمام فناوری‌هایی که می‌توانند تحول ایجاد کنند، گذاری داشته باشیم از دادرسی الکترونیکی یا ای‌کورت به اسمارت کورت و تلاش می‌کنیم که با مفهوم دادگاه دیجیتال گره بخورد. بحث مقاومت در مقابل تکنولوژی در همه زمینه‌ها وجود دارد و به خاطر مدل داده و نقش‌هایی که وجود دارد پررنگ‌تر است. یعنی نقش‌هایی هست که تصمیم‌سازند و مهم و در همه کشورها مرحله‌ای طولانی طی شده و قدم به قدم به سمت هوشمند شدن رفتند. ما وقتی بحث دستیار را مطرح کردیم دیدیم کشوری مثل چین از سال ۲۰۱۲ این کار را آغاز کرده تا دادگاه‌ها به سمت هوشمندسازی ببرد و قدم به قدم برنامه‌ریزی کرده است و از همه ذینفعان کمک گرفته تا مقاومت کم شود و در کتابی که منتشر کردند جای‌جای کتاب آمده که این فشار و مقاومت وجود داشته و نکته مهمی که به چشم می‌خورد بحث زیرساخت است. سوال این است که با توجه به زیرساخت‌ها آیا ما نیز توان گذار را داریم یا نداریم. ما فعلاً ویدئو کنفرانس داریم و اسمش را دادگاه آنلاین گذاشتیم نه دیجیتال و ما پلتفرم اشتراک گذاری فایل، سیستم پرداخت آنلاین، سیستم ذخیره‌سازی، امضای دیجیتال و مدیریت اسناد می‌خواهیم. ما سیستمی می‌خواهیم که برای قاضی تصمیم‌سازی کند، باید پرونده دیجیتال داشته باشیم که تا به حال نداشتیم. احراز هویت، ردیابی خودکار پرونده، ارجاع هوشمند به کارشناس می‌خواهیم. با توجه به اینکه آقای دکتر رزاقی هم اینجا تشریف دارند و در سند تحول به بحث هوشمندسازی اشاره شده است از ایشان این سوال را می‌پرسم که با توجه به زیرساخت فعلی کدام اقدامات سند تحول تا الان در راستای دادرسی الکترونیک اجرا شده است؟ و سوال دیگر این است که نسخه به روزسانی سند تحول چه زمانی منتشر می‌شود و جایگاه دادرسی دیجیتال در آن سند کجاست؟

آقای رزاقی سند تحول

در رابطه با دستیار قضایی ما دچار یک موازی‌کاری با ابهام شدیم. مرکز آمار قوه قضاییه دستیار قضایی را تعریف کرده و داشبوردی هست که چند تا کسب‌وکار دارد و کشوی اولش تبدیل‌گفتار به متن است که من فکر نمی‌کنم گام اول باشد و این گام صفر است. یکی از دوستان در آسیای شرقی گفتند بنظر آنجا یک قدمی از ما جلوترند بلکه آنجا این حرف‌ها نیست. در دادگاه تایپ‌بست

نشسته و تایپ می کند یعنی گفتار به متن گام صفر است و توقع ما بالاتر از اینها است. دستیار قضایی را ما خیلی فراتر از نرم افزار میدانیم. من موافق نیستم که فرمودند نویسا با اقبال مواجه شده است در تهران که به شدت استفاده از آن کم است چون پهنای باند با مشکل مواجه می شود. دستیار قضایی باید کارآمد باشد. یکی از قضات زمانی که تازه گوشی هوشمند آمده بود گفت تا رفتم داخل گوشی بالا پایین کنم فلان ماده را پیدا کنم ترجیح دادم از مجموعه قوانین چاپی استفاده کنم. دستیار قضایی برای این آدم باید طراحی شود و اگر قرار باشد همه ساکت باشند تا برنامه جلسه دادگاه را تایپ کند و کسی با لهجه صحبت نکند، بعد از مدتی بی استفاده می شود. مثال دیگری در این زمینه این است که یک گام در سند تحول به پزشکی قانونی سپرده شده که موظف است به گواهی استاندارد برای ارسال کند. اما در واقع فایل پی دی اف ارسال می شود. ما در سند تحول گفتیم اقلام اطلاعاتی به ما بدهید، ریز صدمات و دیات را بدهید تا ما بتوانیم پردازش کنیم. دستیار قضایی باید بتواند پیش نویس رأی را خودش با احتساب صدمات و دیات صادر کند. نگرانی من این است که دستیار قضایی طراحی شده محدود به چند اقدام است که به نظر من گام صفر هستند.

نکته دیگر این است که ارتباط قوی با پژوهشگاه ایجاد نشده است. من خواهش میکنم این وفاق شکل بگیرد و ما بتوانیم از ظرفیت پژوهشگاه برای راه اندازی دستگاه هوشمند دقیق و کارآمد استفاده کنیم. در نمونه دیگر پیشنهاد دادیم دستیار هوشمند را برای جلب های سراسری استفاده کنند که نوآوری است. برگه های جلب که دست شکات میفتد هزار جور ناراحتی ایجاد می شود. الان دیگر این اتفاق نباید بیفتد. باید نیابت قضایی صادر شود و قاضی صالح در آن منطقه که متهم یا محکوم شناسایی شده تنفیذ شود و این کار الکترونیکی انجام شود. ولی دستیار قضایی خیلی بزرگتر از اینهاست که فقط دستور هوشمند باشد.

آقای دکتر تدین

بیش از ۱۵ سال قبل که قرار بود پرونده های کاغذی تبدیل به سامانه مدیریت پرونده قضایی یا سمپ شود، غیرقابل باور بود که چنین پذیرشی در قوه قضاییه باشد که به جای ثبت در دفاتر در سامانه ای ثبت شود و همه این دفاتر کنار گذاشته شود و همه در قالب یک سامانه متمرکز در قوه قضاییه ذخیره سازی شود. من سرپرست مجتمع قضایی بعثت که بودم دفاتر را به زور از زیر دست کارمندان کشیدیم و اجبار کردیم که همه چیز در سامانه ثبت شود. تجربه سامانه

مدیریت پرونده قضایی سال ۸۲ را در مجتمع عدالت داشتیم که فقط در آن مجتمع بود و فراگیری آن از سال ۸۶ و ۸۷ شروع شد. اینکه میفرمایید ما الان کجا هستیم با آنجایی که بودیم خیلی فاصله داریم و می شود گفت که انقلابی بود در قوه قضاییه که دادرسی ها از روش سنتی به الکترونیک عبور کردیم. با آنجایی هم که باید باشیم خیلی فاصله داریم و شاید این ایده ها و پیشنهادهای که هست شاید نتوانیم به راحتی به آنها برسیم از قضات بدوی تا دیوان عالی کشور به اعتبار جایگاهی که قانون به ایشان داده و مستقل هستند بر خلاف سایر سازمان ها نمی شود یک نگاه سلسله مراتبی داشت و به صورت دستوری آنها را مکلف کرد و مجبور باشند با این سامانه ها کار کنند و بخاطر طبیعت امر قضا یک احتیاطی بین قضات هست که نمی پذیرند به یکباره این قلم را کنار بگذارند و سراغ سیستمی که بخاطر مشکلات زیر ساختی هنوز قابل اعتماد نیست، بروند. ما گاهی با اختلالات و کندی هایی مواجه می شویم که همکاران ما سعی می کنند سیستم را کنار بگذارند. رسیدن به آنجایی که از صفر تا صد فرایند بدون سیستم کاغذی انجام گیرد، کار بسیار بزرگی است. شاید چون به تدریج اتفاق افتاده به چشم نیاید ولی گاهی به دوستان میگویم ابلاغ الکترونیکی شاید اتفاق بزرگی به نظر بیاید چون این ابلاغ یک دندان دردی را دوا کرده که خوشایند و شیرین هم هست ولی آن سرطان که کندی و اطاله دادرسی هست و پیچیدگی و نارضایتی مردم چاره ای ندارد جز خدمات و دادرسی الکترونیکی که در سایه هوش مصنوعی و دستیار قضایی می توان اعتماد سازی کرد و آقای رزاقی گفتند بحث گفتار به متن اگر چه خوب است ولی نباید به عنوان دستیار قضایی معرفی شود و فکر کنیم قدمی برداشتیم. مهم هوشمندسازی فرآیندها است. پرونده از شروع تا انتها مشخص باشد چه مسیری طی می کند و قاضی بر اساس این مهندسی پیش برود تا به نتیجه برسد. این اتفاقات مستلزم تغییری بنیادین است. الان خیلی امکانات را برای همکاران فراهم کردیم مثل انتخاب هوشمند کارشناس یا انتخاب اوقات و بحث های استعلامات که اینها اتفاقات بزرگی بوده و مرکز هم باید همگام پیش برود که بتواند با ظرفیت های هوش مصنوعی و دستیار قضایی و الکترونیکی شدن فرآیند دادرسی را کوتاه کند و خدماتی بدهد که مشکلات را به حداقل برساند. در برنامه های مرکز هم هست و با همکاری با پژوهشگاه حتماً این اتفاق می افتد.

آقای عباسی شرکت حامی عدالت طراز

ما در دادرسی های الکترونیکی در قوه تحت عنوان طراز معرفی شدیم یعنی مجموعه ای که کار طراحی را انجام داده و مسئولیت نظارت و ارزیابی خدمات را به عهده گرفته است. بالاخره ادبیات مبارکی است که بتوان از ظرفیت بخش خصوصی در فناوری اطلاعات بهره گرفت. شرکت حامی عدالت بخاطر وابستگی که به طور اقماری به قوه قضاییه دارد مأموریتی را برایش تعریف کردند تا هم ظرفیت بخش خصوصی بیرون را استفاده کند و هم این طرف دردها را از سمت کارفرما شناسایی کند. زمانی که راهکاری مانند دادرسی الکترونیکی پیاده سازی می شود ویدئو کنفرانس بخشی از این پازل است و زیرساخت شبکه، سخت افزار و امنیت شبکه بخش های دیگر آن هستند. بحث موضوعات حقوقی که این فرآیند چطور اتفاق بیفتد تا صورت مجلسی که در جلسه دادگاه اعتبار خودش را حفظ کند باید مد نظر قرار گیرند و نمی توان اینها را از یک مجموعه استراتژی یا بخش خصوصی انتظار داشت. ما کل این راهکار را شناسایی می کنیم. این چرخه تکنولوژی با سرعت به مسیر خود ادامه می دهد و به کسی نگاه نمی کند. شاید روزی این حرفها خیلی عجیب بود. کمکی که ما در این پروژه کردیم این بود که بخش های مختلف این پازل را آوردیم و چیدیم و مدلس هم همان کاری بود که در وزرات کار پیاده سازی شد. مسئولیت بخش امنیت را ما به عهده گرفتیم اما الزامات را مرکز تعیین کرد. یک چالشی که خود ما هم داشتیم این بود که دسترسی به داده در قوه قضاییه سخت است و اگر همین دادهایی که جمع آوری شده است را درست تحلیل کنیم خود آن داده به ما می گوید چکار کنیم و خیلی مشکلات را حل می کند. در بحث دادگاه های آنلاین مثلاً دعوای موجر و مستاجر که زیاد است در حد دو تا سوال تمام می شد و می رفت. با داده ها می توان پرونده ها را طبقه بندی کرد. قرار نیست که قضات را کنار بگذاریم. یعنی خیلی موضوعات را با همان داده موجود می توان تحلیل نمود و به یک دسته بندی رسید و سر قضات را خلوت کرد. ظرفیت بخش خصوصی خیلی بالاست بالاخره این حجم تراکنش ها در بانکها و سایر مراکز خدماتی نیز وجود دارد. اگر معضل دسترسی به داده ها در دستگاه قضا هموار شود و این مجموعه های خصوصی بتوانند خدمات ارائه کنند باری از دوش قوه قضاییه برداشته خواهد شد.

سوالات حضار در پایان پنل:

من حاجی نجاری هستم از آقای دکتر هادی سوالم را در دو محور عرض می‌کنم. در خصوص هوشمندسازی من خدمت شما رسیدم و چند طرح ارائه کردم ولی بعضی اتفاقات باید قبل از این قضیه بیفتد. من وکیل دادگستری هستم و معتقدم آن تحولی که در دستگاه قضا در حوزه فناوری باید اتفاق افتد با سرعت کم و بالا جلو می‌رود اما تعلق حقوقی‌ها در خصوص اصلاح قانون بخصوص آیین دادرسی مدنی و شیوه رسیدگی در دادگاه‌های حقوقی و کیفری نکته‌ای است که ما از آن غافل شدیم. سوال اول من این است که برای اصلاح قوانین بخصوص آیین دادرسی مدنی چه کارهایی انجام شده است و سوال دوم از نگاه یک مراجعه کننده به سازمان قضایی الکترونیکی کردن چه محسنات و معایبی داشته است؟ از جمله اتفاقات نادرست ارائه وقت الکترونیکی در اجرای احکام است. در سیستم سنتی یک دادورز دو شعبه را اداره می‌کرد یک روز این شعبه یک روز آن شعبه. الان دادورزها شرایط اجرای پرونده را ندارند. لذا گاهی الکترونیکی کردن خیلی خوب نبوده است. نکته دیگر اینکه دانش و تجربه و سواد قاضی که کارتنی پرونده مطالعه می‌کند تسلطش خیلی با ارزش تر از این است که بخواهد با این سیستم‌ها کار کند. حالا آیا امکانش هست بخش خصوصی کمک بدهد تا یک قرار ۵۰ صفحه‌ای در جرایم اقتصادی صادر شود و وقت قاضی را کمتر بگیرد ضمن اینکه اشتباه هم نداشته باشد؟

مسئولین پنل:

در بخش اصلاح قوانین در دادرسی الکترونیکی خیلی نیازمند اصلاح نیستیم. همان مقدار اجرا شود، مشکل حل می‌شود؛ اما اگر بخواهیم به سمت دادگاه دیجیتال برویم شاید نیاز داشته باشیم و در حال حاضر کارهایی در پژوهشگاه در حال انجام است و نیاز به مطالعه و بررسی بیشتر دارد. فکر می‌کنم برای اصلاح قانون زود است.

سوال حضار:

ممنون از این که دوستان بحث هوش مصنوعی را در اولویت قرار می‌دهند. من خودم در کار دانشگاهی هستم و به نظر من ما با نکاتی که خانم دکتر فرزانه اشاره کردند خیلی فاصله نداریم. حداقل در هوش مصنوعی فاصله چندانی نیست و فقط همتی لازم است که زودتر برسیم مثلاً بحث زیرساخت‌ها ضعیف است اما چند گام بهتر از آن که ارائه می‌شود می‌توانیم انجام دهیم.

در مورد مباحث جی پی یو و دیگر موارد می توان کارهایی انجام داد. از نظر علمی توان زیادی وجود دارد. در زمینه وکیل یاری و کمک به قاضی محصولات زیادی ارائه می شود و منابع انسانی ما پر از ایده اند و نیاز به حمایت ویژه است. من از آقای هادی می خواهم زمینه استفاده از این توان علمی را فراهم کنند که ما بتوانیم مثل پژوهشگاه قوه قضائیه را حتی در دانشگاه ها داشته باشیم و پایگاهی را در آنجا ایجاد کنیم. حیف است که ما از فکر دانشجویان و عزیزان خودمان استفاده نکنیم و آنها از کشور خارج شوند. اگر حمایت شوند قطعاً اتفاقات خوبی میفتد.

سوال حضار:

من تقی زاده هستم یک مدت کوتاه در دستگاه قضا کارمند و شاهد بودم و از سیستم سنتی زجر کشیدم که الان تغییر کرده است. چیزی که من متوجه شدم بیشتر مسائل بحث ابزارهای کمکی در جهت تسهیل به دادرسی بود چیزی که راجع به هوش مصنوعی باشد من مورد خاصی ندیدم علت این است که وقتی از هوش مصنوعی حرف می زنیم به حجم عظیمی از داده نیاز داریم آن حجم داده در اختیار قوه قضاییه است که به خاطر مسائل حفاظتی دسترسی به اشخاص نمی دهد. اول سوالم این است که کسی هست که جرأت این را داشته باشد و بخواهد این داده را در اختیار بگذارد؟ چون وقتی داده واقعی وجود نداشته باشد، هیچ کاری انجام نمی شود. نکته بعد دوستان دغدغه هایشان را مطرح کردند و آقای هادی هم فرمودند ولی ما باید گام به گام به آن نزدیک بشویم دلیل اینکه قضات به این سمت نمی روند این است که فکر می کنند کمکی به ایشان نمی شود. شاید قدم اول این باشد که امکان یک جستجوی ساده و راحت را برایشان فراهم کنیم و ببینند که چقدر به ایشان کمک می دهد و سرعت را بالا می برد. وقتی دعوی مطرح می شود می گویند جزای نقدی به نفع دولت خیلی ها دعوا را مطرح نمی کنند اینها هم به قضات کمک می کند و هم مردم. گام های اولیه هوش مصنوعی از اینجا شروع می شود باید ذی نفعان را سمت خودشان بکشند تا هم راستا شوند و در آینده هم باید ببینیم سیستم قضایی چقدر توان دارد.

پاسخ آقای دکتر هادی:

کلیدی ترین موضوع جلسه را شما فرمودید. واقعیت این است که یکی از چالش های ما در دستگاه قضا حبس داده ها است. وارد شدن به بحث هوش مصنوعی یا دانش محور کردن آن

مبتنی بر داده هاست تا بر روی آنها پردازش انجام گیرد. در حال حاضر در قوه قضاییه برای دریافت داده ها مقاومت هست و آن داده هایی هم که در اختیار داریم در مسیر درست مورد استفاده قرار نمی گیرد. یکی از اهداف ما این است که تصمیمات در قوه قضاییه و هم خارج از قوه مبتنی بر این داده ها باشد. به عنوان مثال الان هزاران پرونده در مرکز آمار هست و بیشترین تلاش مرکز آمار این است که در آخر فصل فراوانی پرونده ها اینقدر است؛ مثلاً در طلاق این اندازه است ولی اینکه پردازش شود و جزئیات پرونده و وضعیت خانواده طلاق مشخص شود نیازمند کار جدی است تا درنهایت این اطلاعات در اختیار نهادهای دانشگاهی قرار بگیرد و بتوان در تصمیمات کلان از آن استفاده نمود. راجع به آن مطلبی که دوستان از دانشگاه شریف فرمودند ما مسیر را در آیین نامه زندان ها انجام دادیم. آیین نامه ۱۴۰۰ یک ماده ۱۰۵ دارد که برای اولین بار امکان مصاحبه با زندانیان را با واسطه پژوهشگاه فراهم می نماید. با اجرایی شدن این ماده ۱۰۵ یک آشتی میان فضای دانشگاهی با قوه قضاییه شکل گرفته است.

سوال حضار:

من حقوقدان نیستم مهندس حوزه فناوری هستم و احساس می کنم تاکید بر هوش مصنوعی آدرس غلط دادن است. ما پروژه ای داشتیم که نیازمند داده های تصادفات بودیم اما نتوانستیم از پلیس راه آنها را بگیریم حالا اطلاعات پرونده که جای خود دارد. من معتقدم با کارهای کوچکتر مبتنی بر آی تی می شود خیلی مسائل را حل کرد. حالا هوش مصنوعی که نیاز به ابر داده دارد مشخصاً از نظر کارشناسی متدولوژی ما برای ۷ یا ۸ دهه پیش بوده و منسوخ شده است. در حال حاضر آقای اژه ای هر بار نقدی به کارشناسان می کنند که وارد است. چرا پژوهشگاه در ارزیابی آن متدولوژی آسیب شناسی نمی کند. می توان حجم زیادی از ارزیابی ها را کم کرد. اطلاع دادرسی را می توان کم کرد. می توان از نظام فنی حرفه ای کشور در حوزه آی تی استفاده کرد. نظامی که خارج از قوه کار می کند نیز می توان الگویی برای آن باشد. کارشناسان حوزه های برق و آب از ابزارهای نوین تری استفاده می کنند. لازم است در قوه نیز چرخه دادرسی از شروع دعوا تا ختم آن بررسی شود و حداقل از ابزارهای موجود برای رفع مسائل این چرخه استفاده نمود.

سوال حضار:

ما تجربه طولانی در همکاری با وزارت کار داریم. یک سامانه قوی داریم که به قول فرمایش دکتر هادی اکوسیستمی است شامل کیف پول، بانکداری دیجیتال، شبکه اجتماعی برای فرآیند تبادل اطلاعات، قابلیت تماس ویدئویی و غیره که به نظر می رسد برای زندان مناسب باشد. چطور می توانیم آن را به سازمان زندان ها ارائه کنیم. این تحول اکوسیستمی است حالا هوش مصنوعی هم داده هایی می خواهد که در همین اکوسیستم می شود تولید کرد. الان مشکلی که وزارتخانه دارد زیرساختی است.

آقای عباسی:

ما اکوسیستم شما را مطالعه کردیم اما شما در طرح خود شفاف نکردید که مدل درآمدی شما چگونه است؟ آیا از آموزش کسب درآمد می کنید و اینجا هزینه می کنید؟
بله بخشی از آن شامل آموزش است.

آقای امینی شرکت ترک:

سیستم وزارت کار شامل دو بخش است. یک بخش فعالیت هایی که طبق آی ال او حق گرفتن هیچ گونه وجهی ندارد که ما هم اصل سرویس را رایگان انجام می دهیم. ما به ازای اکوسیستم وزارت کار یک سری آموزش های اجباری ارائه می کنیم که انحصار هم ندارد و کاملاً رقابتی است. بعضی مواقع به خودمان هم مجوز نمی دهند. با تمام خدماتی که به اکوسیستم وزارت کار ارائه می دهیم علاوه بر اینکه خودمان کسب درآمد می کنیم برای شرکای وزارت کار هم درآمد ایجاد می کنیم. مثلاً الان اتحادیه کارفرماها نزدیک ۴۰ میلیارد تومان از این سامانه درآمد کسب کرده است.

آقای عباسی:

پلتفرم و اکوسیستمی که دوستان گفتند می تواند جایگزین سامانه سی ام اس یا سها و چند مورد دیگر شود یا حداقل با آنها رقابت کند. البته این اکوسیستم یک چالش دارد؛ اینکه دادرسی در نهایت منجر به اجرای احکام می شود که انتقال آن حکم از وزارت کار به قوه قضاییه به طور سنتی اتفاق می افتد یعنی یا پست می برد یا خود شخص. اما اینکه قوه قضاییه مجوزی بدهد و

در ازای آن خدمتی بگیرد الان دفاتر خدمات قضایی با این سیاست فعالیت می کنند. خدمت حاکمیتی انجام می دهند و یک درآمدی هم دارند. اینکه یک پلتفرم حاکمیتی و مبتنی بر داده را برون سپاری کنند و از بیرون خدمت بگیرند در وضعیت فعلی با این حساسیت خیلی سخت و پیچیده است. در بحث تحلیل داده اگر آقای دکتر هادی بتواند کمک بکنند که داده را بگیرند و با استفاده از ابزارهای فناورانه تحلیل کنند یعنی صرفاً با نظر اساتید نباشد و ابزارهای فناوری هم دخیل شود، خروجی آنها می تواند راهگشا باشد. امیدوارم بتوانیم از پلتفرم هایی که بخش خصوصی آورده استفاده کنیم.

جمع بندی جلسه توسط خانم رضایی:

من ابتدا از مسئولان و مدیران قوه قضاییه که تشریف آوردند، تشکر می کنم و بعد هم از پردیس که این بستر را ایجاد کرد که این تعامل شکل بگیرد. شرکت های دانش بنیان ظرفیت های خیلی زیادی دارند و در این جلسه نمونه ای از آنها را دیدیم. این شرکت ها در حوزه های دیگر مثل حوزه بانکی حضور دارند ولی ما خلاء آنها را در دستگاه قضا به طور جدی احساس می کنیم. در بحث هوش مصنوعی مشکل اصلی داده است. شرکت هایی که حضور دارند هوش مصنوعی دارند اما اینجا بخاطر داده صرفاً به بحث های فرآیندی بسنده کردند و جلسه به سمت تسهیل فرایند از طریق سامانه رفت. من فکر می کنم بیشترین مشکل در قوه قضاییه بحث اطلاع دادرسی است. بسیاری از راهکارهای دوستان می تواند این مشکل را برطرف کند. وجود چنین جلساتی می تواند به گفتمان سازی بین بخش خصوصی و بدنه حاکمیت و ایجاد زبان مشترک کمک می کند. این انتقال تجربه و دانش و شاید وصل کردن نیاز و راه حل می تواند به شکل مطلوب تری انجام شود. نکته ای که دوستان در مورد حبس داده مطرح کردند و مقاومت برای دادن داده در همه حوزه ها وجود دارد؛ ولی راه حل ما در بانک ها این است که آزمایشگاه تحلیل داده را راه انداختیم و داده هایی را که می خواهیم باز کنیم ابتدا تحلیل نموده و از هر جهت آن را بررسی می کنیم که آیا ریسکی دارد یا نه. شما وقتی داده را باز می کنید مثل شمشیر دو لبه خطرهایی هم می تواند برای جامعه داشته باشد. لذا وجود آزمایشگاه تحلیل داده چه در پژوهشگاه چه در بخش خصوصی یا مرکز آمار مسئله مهمی است که باید مورد توجه قرار گیرد. من فکر می کنم این جلسات باید ادامه یابد. بعضی شرکت ها به ما مراجعه می کنند. مطرح کردن نیاز قوه قضاییه

و گرفتن راه حل از بخش های خصوصی به عنوان پروپوزال به جهت دار کردن جلسات این چینی می تواند کمک کند.

مجری

با تشکر از خانم دکتر رضایی که صمیمانه با ما در برگزاری رویداد همراهی کردند. لازم می دانم از تک تک عزیزان که قبول زحمت کردند تشکر کنم. همانطور که خانم دکتر گفتند اینجا پایان راه نیست. ما در پردیس به دنبال برقراری این شبکه هستیم بلکه بتوانیم دوستان را به مراجع مربوطه وصل کنیم. با جمله ای از حضرت علی جلسه را به پایان می رسانیم. میفرمایند الحق اوسع الاشیا فی التواصف و اضیقها فی التناصف. شاید حق در مقام توصیف بسیار راحت بتواند درباره اش صحبت کرد اما در مقام اجرا تنگناهایی دارد.